

Het bijbelse kernwoord dienen (vijf Griekse woorden)

Diakoneo

In het N.T. worden vijf verschillende woorden gebruikt voor dienen. In de eerste plaats „diakoneo". Dit woord betekent eigenlijk aan tafel opwachten en daar dienen (vgl. Luk. 17 : 8; Joh. 12 : 2). Het gaat hier om het dienen van de „mindere" naaste, bij de Griek iets zeer verachtelijks. Het dienen van elkaar aan de tafels was echter in de eerste christengemeenten een erezaak. Het vond vooral plaats tijdens de liefdemaaltijden (vgl. Hand. 6 : 2) onder mensen, die „vol waren van de Heilige Geest".

Daarnaast is er in het N.T. ook sprake van een dienen van elkaar in de gemeente door liefdegaven (vgl. 1 Petr. 4 : 10). Ook wordt van de apostel gezegd, dat hij arbeidend met het Woord een diaken van Christus is. Verder heten ook onderwijs en pastoraat in de gemeente „diakonia". En dan zijn het tenslotte vooral ook „geordende" diakenen, die naast de opzieners der gemeente dienst doen in de gemeente (vgl. 2 Kor. 8 over het inzamelen van gelden voor Jeruzalem).

Deze veelkleurige dienst in de Nieuwtestamen-tische gemeente wortelt in de dienst van Jezus Christus. Mark. 10 : 45 laat dat treffend zien. Jezus' dienst bestaat uit het geven van Zijn leven tot een losprijs voor velen. Hij heet Heere en Meester. Maar Hij verricht slavenwerk. In zijn gehele leven op de aarde neemt Hij de gestalte aan van een dienstknecht en acht het Gode gelijk zijn (Zijn staat in de hemel) niet als een zaak om te stelen, een angstvallige te bewaren goed. Aldus Fil. 2 : 5-11, de zgn. Christologische hymne over Jezus' nederige dienst op aarde, zo is ook de voetwassing zinnebeeld van een heenwijzing naar de reiniging door Zijn bloed aan het kruis (Joh. 13 : 12vv.) én tegelijk een voorbeeld, dat Zijn discipelen moeten navolgen.¹

Doeleuo

Een ander veel voorkomend woord voor dienen in het N.T. is „doeleuo". Het herinnert aan de slavernij, die in het algemeen in het oog van de Griek iets minderwaardigs was. Maar Jezus is „doelos" van God en dat met ere. In Hem verschijnt de „Ebèd-Jahweh", de Knecht des Heeren, een eretitel voor de Messias in het O.T. (Jes. 40 vv.; in de Septuagint is de titel hier vertaald met „Pais" des Heeren = een vrijwillig in de dienst van een ander getredene).

Deze titel duidt op een volstreekte onderworpenheid aan de Kurios Jahwèh. Het is een eer om zo een doelos van God te zijn (denk aan Mozes en Jozua). Geheel Israël had zo'n doelos moeten zijn. De Messias alleen maakt het waar.

In de christelijke gemeente wordt daarom ook om Christus' wil niet verachtelijk over een slaaf gesproken. Integendeel, de slaaf is in het geloof gelijk aan de vrije. In Christus is noch slaaf

¹ De afbeelding van het beeldje (aangeboden aan ds. A. Romein bij zijn afscheid als voorzitter van de Generale Diakonale Raad) is te vinden op de omslag van *Lof en dienst*, pastorale handreiking ten dienste van de diaken; Kampen 1987.

noch vrije (Gal. 3 : 28; Kol. 3 : 11). Als een slaaf op een wettige manier vrij kan worden, moet hij het niet nalaten. Maar overigens dient hij zich te onderwerpen (zie de brief aan Filémon). De heren moeten hun slaven „menselijk" behandelen (Ef. 6; Kol. 3). Zij moeten door hun voorbeeld hun leer versieren (1 Tim. 6 : lvv.). Eigenlijk waren allen slaven der zonde (Rome 6 : 6), in Christus echter zijn ze gelijklijk broeders.

Leitoergeo

Een derde woord voor dienen, dat in het N.T. voorkomt, is „leitoergeo". Het betekent letterlijk werken voor het volk. Dat werken voor het volk (sociaal-politiek) was voor een Griek een eer en plicht. In de Septuagint is het woord een vakterm voor de cultische dienst van de priesters en levieten in tabernakel en tempel. Zo vinden we het woord ook vooral in de Hebreeënbrieff. Christus heet daar de „Leitoergos", de grote Liturg. Hij verricht de enige cultus-behandeling, die het N.T. kent, het offer van Zijn leven. Zó kunnen christenen dan ook geen liturgen zijn. Daarom moeten ze voorzichtig zijn met dit woord in de „eredienst". Wel heten de overheden Liturgen van God (Rom. 13 : 6).

De „leitoergia" van christenen in het algemeen bestaat volgens het N.T. echter uit andere dingen. Iedere christen is een „doelos". Maar als „leitoerg" dient een christen God:

- a door zichzelf te offeren. Het hele leven moet een offer zijn. Ook Paulus' leven is dat; een plengoffer (vgl. Fil. 2 : 17; Rom. 12 : 1; Fil. 2 : 25, 30);
- b door het winnen van heidenen en het aanbieden van hen als een offer aan God (vgl. Rom. 15 : 16);
- c door een collecte voor Jeruzalem te houden (vgl. Rom. 15 : 27 en 2 Kor. 9 : 12);
- d door bidden en vasten (vgl. Hand. 13 : 2).

Latreuo en therapeuo

Een vierde woord voor dienen in het N.T. is „latreuo". Eigenlijk betekent dat woord „om loon dienen". In de Septuagint is het een speciaal woord voor de offerdienst, maar dan niet door de priester, maar door het volk verricht. In het N.T. is de loongedachte er niet aan verbonden. Het woord wordt gebruikt voor allerlei dienst van mensen aan God(en). Denk vooral aan Rom. 12 : 1: 'logikè latreia' - redelijke godsdienst. Het gehele leven moet eredienst zijn, met geheel het lichaam en vanuit een vernieuwd gemoed volbracht.

Het vijfde woord voor dienen is „therapeuo". We horen er het woord therapie in. Het heeft te maken met genezing. En zo komt het ook bijna altijd in het N.T. voor.